

**ABONAMENTUL:**  
 Pe un an . . . 28.— Cor.  
 Pe jumătate an 14.— „  
 Pe 3 luni . . . 7.— „  
 Pe o lună . . . 2.40 „  
 Pentru România și strălăutate:  
 Pe un an . . . 40.— franci.  
 Telefon  
 pentru oraș și interurban  
 Nr. 750.

# ROMÂNUL

**REDACȚIA**

și ADMINISTRȚIA  
 Strada Zrinyi Nrul 1/a  
 INSERTIUNILE  
 se primesc la admini-  
 stratie.  
 Mulțumite publice și Low  
 deschis costă șirul 20 fil.  
 Manuscrisurile nu se în-  
 napolază.

## † Silvestru Moldovan.

1861—1915.

O depeșă laconică, o notiță la informații de zece rânduri — și atât!

Mă întreb cu amărăciune: așa răsplătește „națiunea recunoscătoare”, unui fiu de seamă al ei, care și-a cheltuit viața întreagă la masa redacțională, împrăștiind toată comoara minții lui alese și a sufletului său entuziast, pentru a răspândi lumină și căldură asupra masselor ce dormitau și dormitează încă?

Așa se petrece la groapă gazetarul român, care a avut destul răgaz și destoinicie, pentru a fi, în orele lui libere — și, vai, cât de numărate erau acele ore libere! — și scriitor de valoare, îmbogățind producția noastră literară, atât de modestă, cu prețioase opere din domeniul literaturii populare, și din cel al literaturii științifice, dându-ne pagini atât de mult-grăitoare, în „Țara noastră”, „Zarandul și Munții Apuseni” etc..?

Silvestru Moldovan ni e cunoscut încă de pe vremea vechei „Tribune” din Sibiu a răposatului Slavici. În „Biblioteca populară a Tribunei”, găsim cele dintâi produse literare ale lui; „Povești adunate din popor”. Numele lui figurează acolo, alături de a lui Slavici, Gh. Coșbuc, Enea Hodoșiu, Grigorie Sima a lui Ioan, I. T. Mera, Bogdan-Duică, Russu-Șirianu, etc, cari scriu cea dintâi limbă neo-

șe românească încă la începutul anilor optzeci. Opera lor pentru limba literară a Ardealului e similară cu aceea a „Junimei” din țară, pentru renașterea literaturii române și revenirea ei la matca adevărată, după atâtea dibuiri prin întunec.

Catedra profesorală, pentru care se pregătise, nu-l poate țintui locului, când simția îmboldul de a glăsuși de pe o catedră mai înaltă, de unde să-l asculte și să-l înțeleagă un neam întreg.

A schimbat deci catedra cu masa redacțională, intrând în tagma ingrătă și entuziastă a gazetarilor români, cari cern prin mintea lor surmenată toate problemele ce agită neamul și omenirea; se încălzesc pentru tot ce e adevăr; se războiesc cu toată lumea rea și impasibilă; preamăresc și exagerază toate valorile reale și imaginare — pentru a avea și noi altare de închinat — și se năpustesc asupra celor ce-și uită de obârșia lor, trecând în tabăra străină de interesele neamului.

Câte probleme nu se cern prin creierul unui gazetar, care după ce a scris prim-ul, mai e nevoit, adese, să taie cu foarfeca informații din alte ziare; să corecteze corespondențe chilometrice prost scrise, și să traducă, la caz de lipsă, și reclame pentru cutare pudră sau apă de dinți...

Munca aceasta enervantă se desfășoară la

masa redacțională, sub perdeaua foarte discretă a anonimatului. Multe iluzii s'au clădit și s'au distrus la această masă atât de majestuoasă și atât de umilă. Și tu scrii înainte, având convingerea oficială a meseriei tale de îndrumător spre *mai bine*, deși condeii îți lunecă adese din mână — și gânduri posomorâte planează, ca niște spectri întunecați, peste îndemnurile de îmbărbătare a scrisului tău.

Lumea se preface, în intervalul cât tu stai plecat la masa ta de scris, cu culegătorul la spate, ce așteaptă file proaspete, și cu zețarul, ce-ți cere cu insistență „încă douăzeci de șire cu garmond”.

În ceasurile libere, când răsfoiești prin cărțile temeinice scrise de alții, te prinde așa o părere de rău pentru munca ta pripită, oricât de folositoare ar fi ea. Scrisul gazetarului român e: „ca acea parte din apa cerurilor, pe care pământul o înghite fără a mai da râuri veșnice, dar din care se înalță pe câmpiile de catifea verde și de aur palid, hrana miilor de oameni, cari adesea uită să mulțumescă”... (Iorga: Oameni cari au fost pag. 71).

Hrana miilor de oameni — e scrisul gazetarului, iar cât pentru răsplătă, ea poate să și întârzie, sau chiar să rămână cu totul. Într'o dimineață tulbure, simțesti că peana îți tremură în mână și rândurile se încurcă: ești surmenat.

— Vino cu mine, prietene, să te odihnești, căci ai muncit prea mult. De-acum e destul! — îți zice o arătare stranie, luându-te de mână.

Tu o urmărești șovăind, și arătarea te mângăie pe frunte, îți suflă în ochi, ca să-ți

### După atac.

Se lasă noaptea... Tot mai rar  
 Și tot mai slab bubue tunul  
 În zare-o curte ard'n flăcări  
 Și înroșește 'ntreg cătunul.

Din când în când, stea căzătoare,  
 Câte-un șrapnel licărește,  
 Iar, prăfuiți și plini de sânge  
 Rănit după rănit sosește

Și își cufundă umbra'n noapte...  
 Un gemet moare pe-o cărare;  
 Din corturi sboară tainici șoapte.

O rană sângerândă, luna  
 Din negura de fum răsare —  
 Ca un puhoiu curg trup'en'una.

Komarno, 9/IX 1914.

Liviu Marian.



### Pușca și condeii.

Dialog imposibil prin posibilitatea sa.

(Scena reprezintă camera unui poet. În miezul nopții, când adoarme artistul, de pe perete se desprinde pușca ruginită și cu pașii ei stângaci se duce în fața condeii, care zace torturat pe birou. Pușca zimbește ironică și țeava ei începe să strălucească de trufășie — și vorbește cu dispreț, făcând pe subțirea.)

**Pușca:** A, domnule condeiu. Bine că te găsec. Doream de mult să vorbesc cu d-ta. Par'că astăzi va fi timpul potrivit pentru discuția noastră.

**Condeii:** Iartă-mă doamnă, sunt obosit mort. Poetul m-a maltratat din zori de zi — este amoretat de-o ființă gingașă și prin mine îi vorbește. O, tortură teribilă să conduci prin trupul tău atâtea simțire și foc, să te mistue versurile. Versurile.

**Pușca:** Versurile? Hahaha. Cine vi le mai cetește. Astăzi am ajuns eu la modă. Rugina îmi dispăre și gloanțele mele scriu poema cea mai sguduitoare. Astăzi prin mine vorbește lumea și alcătuirea ei — hahaha, nu-ți aduci aminte domnule în anul trecut mă luai sub picior. Îți băteai joc de mine, și de câte ori mă desprindeam de pe perete ca să vorbim, tot-

deauna mă respingeai: du-te înapoi barbarie... Tu ești mărturia sălbătăciei omeniești, tu ești unealta diavolului, tu ești toiagul morții — și înzadar îți spuneam că sunt atotputernică, rîdeai de mine și spuneai semeț că numai tu condeii ești arma iubirei, demnă de om, căci numai aceia sunt eroi, cari te poartă pe tine... Și cum spuneai îngâmfatule, că ești mai tare decât mine, căci rândurile tale săpate pe hârtie sgudue din temelii clădiri vechi, tronuri, palate — cum te laudai, că de strălucirea ta se bucură femeile, de sclipirea ta inteligentă se sperie savanții, spuneai că tu faci cărările lumii, tu lămurești rostul stelelor și al soarelui — tu ești lumea. Și vezi, împărăția ta a trecut. Cine te mai poartă pe tine? Cui îi trebuieș versuri parfumate și cine se mai sperie de tranșeele hârtiei tale? Astăzi am venit eu la modă și glasul meu glăsuește — surorile mele, mii și milioane, ca amenințări sunt răsletite și corul nostru se ridică până la cer: noi facem istoria...

**Condeii:** (abătut). Foarte adevărat doamnă. Astăzi ai ajuns la modă. Cei ce mă purtau pe mine între degete, te poartă pe tine la umăr. Cei ce erau prietenii mei, mi s'au făcut dușmani. Cei ce scriau versuri, astăzi dorm sub pietre albe — și cele ce ceteau versuri, sunt jerpelitate în haine negre. A trecut vremea versului — sufletul, pe care l-am chemat de atâtea ori prin mine — sboară, ca o pasere surghiunită din

risipească vedeniile urâte, și mergi cu ea de mână... mergi cu ea inconștient, în — casa de nebuni!

Mă gândesc, prietene Silvestre, la cărțile tale cari vor rămânea în literatura noastră și, mă gândesc apoi la sutele și sutele de articole, pe cari le-ai scris în cele-cinci foi ce le-ai redactat (Rândunica, Telegraful Român, Tribuna, Foia Poporului, Gazeta) din cari nu va rămânea nimic pentru posteritate, căci ele alcătuiau hrana zilnică a cetitorilor. Erau pâinea de toate zilele, hrana ce se consumă și se amestecă cu organismul.

Și, gândindu-mă la viața ta de gazetar harnic și luminat, îmi aduc aminte de vechia redacție a „Tribunei” și de cele cinci mese redacționale, la cari scriam, pe vremuri, alături.

De câte ori trec prin strada Poplăcii îmi vine în minte masa redacțională dela geamul din fața parcului; masa la care am scris cel dintâi articol de fond — și asupra căreia planau atât de îndrăznețe visurile tinereții încrezătoare.

Nu ne-am mai întâlnit de atunci la masa redacțională, prietene. Pe mine m'a chemat viața pe alte cărări, dar tu ai rămas credincios chemării tale de gazetar, până în clipele din urmă, când creerul tău, care a plămădit atâtea pagini luminoase, s'a întunecat și s'a stins.

Tu treci acum în Pantheonul neamului, alături de înaintașii tăi Gheorghe Barițiu și Mureșeneștii.

Dormi în pace, prietene Silvestre!

Al. Ciura.

## Noua situațiune europeană.

Intrarea în acțiune a Italiei creiază o situațiune nouă; ea merită să fie cercetată din punctul de vedere european și din punctul de vedere al intereselor românești.

Precipitarea evenimentelor nu-mi îngăduie un studiu mai vast și amănunțit; mă mărginesc să cuprind punctul de competență al subiectului și să întrevăd desfășurarea evenimentului.

Modul și circumstanțele în cari Italia s'a hotărât a părăsi pe vechii săi aliați, întorcând armele contra lor, după zece luni de neutralitate expectativă, negociativă, sunt cu adevărat senzaționale!

La ivirea marelui conflict dintre puteri, Italia

și-a fixat o linie de conduită inspirată de cea mai serioasă prudentă.

Pe de-o parte executarea obligațiilor sale convenționale i-ar fi impus datorica, monstruoasă pentru Latini, de a îndrepta armele contra Franței, și i-ar fi pricinuit neapărat, distrugerea flotei sale din Mediterana de către flotele anglo-franceze, bombardarea ruinătoare a coastelor sale, precum și pierderea Libiei (Tripolitania).

Pe de altă parte ruperea imediată a alianței cu puterile centrale dacă i-ar fi dat, cu mai multă siguranță, un folos, i'ar fi dat poate dacă începea războiul alături de România cel puțin, și dacă ar fi avut înțelegere formală și asigurătoare din partea triplei înțelegeri.

Însă aceste două din urmă condițiuni nu existau atunci, și pe deasupra Italia, puțin pregătită militarmente, se putea întreba dacă nu este preferabil rolul de putere neutră, continuând a se înarma până în dinți, pentru ca, împreună cu România, Bulgaria etc., să caute a impune învingătorului, la încheierea păcii, condițiunile politice de echilibru european și de apărarea independenței micilor state, prinse în războiu și amenințate de puterea covârșitoare a celor mari.

— În ce mă privește întrezăream, din primul moment, posibilitatea acestui rol frumos pentru Italia, îl doream pentru gloria morală a țării latine prin excelență.

— Neutralitatea expectativă și negociativă a condus, însă, încet-încet, pe cărmuitorii statului italian să ia, sub impresiunea evenimentelor de pe teatrele de luptă, o deciziune cu urmări de altă natură.

După izbucnirea focului european lucrurile se prezentau cam așa: Disproporția numerică între armatele austro-ung. și rusă,

în fine sfortărea extraordinară cerută Germaniei de împrejurări pentru a se opune puterilor uriașe, ridicate contra ei, linișteau într-o câțiva pe Italieni încredințându-i că slăbirea Austro-Ungariei, și poate chiar desființarea ei, îi va procura ocaziunea să-și anexeze toate teritoriile italienești dependente de monarhia habsburgică, să înlăture rivalitatea austro-ungară din Adriatică și peninsula balcanică, dar în același timp, menținând legătura cu Germania, să devină o mare putere mondială, respectabilă în Mediterana, cu influință în Balcani și cu veleități de imperialism colonial.

Dar primele și următoarele victorii serioase ale Germanilor au avut darul să tulbure liniștea Italianilor.

Francezii și Englezii, constatând forța neclintită formidabilă a imperiului german, începură a desfășura o intensă și neobosită activitate diplomatică spre a determina intervențiunea fructuoasă a neutrilor, printre cari Italia joacă rolul important, fiind din cauza situațiunii sale de mare putere și din cauza frecăturilor multiple între interesele austro-italiene în Trient, Triest, Istria, Albania, A-

driatică, peninsula balcanică, și Muntenegru (care a dat Italiei pe actuala regină\*).

Germanii, la rândul lor, simțind schimbarea pulsului italian și înțelegând influența acțiunii franceze (simpatice din cauza situațiunii critice a Franței) și autoritatea puterii engleze (stăpână pe intrările și ieșirile Mediteranei), au încercat totul pentru a stabili o înțelegere între cei doi antagoniști latenți.

Foarte probabil două cauze au produs ruptura unor negociațiuni, care, după logica generală a lucrurilor și situațiunilor, trebuiau să se termine cu un pact destul de mulțumitor pentru Italia, de vreme ce îi realiza în mare parte aspirațiunile naționaliste, îi întărea serios pozițiunea în Marea Adriatică (prin influența aproape exclusivă în Albania și prin ocuparea Valonei la intrarea și ieșirea strâmtoarei de Otranto, cheia Adriaticei), îi lărgea sfera de influență politică și economică în Balcani, așa că asigurată în direcțiunea acestor interese avea putință să urmărească cu forțele ei intacte politica marilor interese de stat ale unei puteri mondiale.

Cele două cauze cari au determinat impulsivitatea gestului Italiei sunt, cred, următoarele:

I. Prăbușirea ofensivei rusești în Carpați odată cu începerea decizivei irezistibile contra Rușilor, prelungirea unei situațiuni pe câmpul de luptă occidental cu sorți neîndoioși de încovoierea sfortărei admirabil de eroică a Francezilor; cu alte cuvinte afirmarea unei forțe germane superioare, capabilă nu numai să scape Austro-Ungaria dela dezastru dar s'o ridice în picioare și să-i insuflă un avânt nou, proiectând o viziune ce a aprins imaginațiunile calde italiene și a cutremurat sufletele de grija consolidării inamicului numit ereditar.

II. Sugestiunea anglo-franceză imperioasă — și foarte impresionantă la Roma în momentul cel mai alarmant al viziunii italiene — pentru ca Italia să înceapă politica imperialistă în acord cu prima putere navală și colonială din lume.

— Ambițiunea Italiei de a înlocui dominația Austro-Ungareii și de a deveni o putere mondială poate fi privită legitimă ca orice năzuință spre ascendență, dar, în cumpăna factorilor istorici determinanți, nu se știe dacă nu va atârna greu, greu de tot contra Italiei:

- desinvoltura procedurilor sale,
- părăsirea vechilor aliați de 30 ani,
- desolidarizarea prea șireată de amici,
- trătatative simultane cu unii și cu alții.
- schimbarea unei atitudini politice importante sub pretextul neînțelegerilor ici pentru dealuri, șanțuri, gropi, colo pentru străzi, sate, mai departe pentru văltoari și pentru curente de mare.
- în fine riscarea situațiunii sigure (la adăpostul căreia Italia a ajuns în dezvoltarea ei actuală), spre a se asvârli într-o luptă gigantică, care

\* În broșura ce am publicat sub titlul *Politica externă a României*, No. 11, 12, 34 etc., este amănunțit analizată cauza adâncă a acestor frecături și afirmată eventualitatea conflictului în cursul perioadei de frecături.

pădurea parfumată în furtună. Adevărat, foarte adevărat că d-ta doamnă pușcă ai ajuns la modă. Din condeiu se face pușcă, din arma iubirei unealtă de ucis. Ceeace spuneam eu: primăvară, iubire, frumuseță — tu spui că nu există și gloanțele tale sunt ploaia iadului — pușcă ai ajuns la modă. Dar nu uita, că va sosi iar vremea, când te vor arunca din mâni ca pe un blestem de foc, și atunci rugina te va mucezi. Vei fi topită și te vor zdrobi — și atunci iar eu voi ajunge la modă, prin mine se vor lupta sufletele și mințile, cari astăzi se luptă prin tine cu viața și cu moartea.

Pușca (râzând mereu.) O fi, o fi, prietene — dar până atunci multă vreme o să treacă. Din clopote s'au turnat tunuri, din rugăciuni s'au făcut răcnete, din pământ se fac tranșee și din tine s'a făcut unealtă inofensivă, care gădilă urechile liceanilor în ore de mistuire... O, de-ai ști cum te compățimesc!...

Condeiu (aristocratic.) Nu mă compățimi. Un ucigaș nu poate niciodată compățimi pe-o fecioară, care nu este în stare să ucidă. Nu vreau compățimirea ta. Tempora mutantur... Și o să vie iar vremea și când o să-mi sosească momentul, voi munci, ca pe tine să te zdrobesc.

Din tunuri se vor turna clopote și răcnetele se vor înmuia în lacrimi, inimile se vor trezi din somn și ochii, pe cari i-a legat năframa nopții vor căuta lumina... O, mă voi renaște și atunci, versurile cari curg din mine se vor înfiripa sub ferestă ca solii primăverii și în sufletul de femeie se vor deschide ușile tăcute, pe cari le-a închis glasul tău. O, versul rămâne totdeauna — gloanțeleucid, dar dispar. O, frumuseța este veșnică — războiul trece. Și mâinile rebegite de spectrul păcatului vor mânui iarăș condeiu — căci întâiul om, Adam, a părăsit paradisul cu un flaut în mână și nu — cu pușca. Și din plânsul omului dintâi s'a făcut versul, pe care astăzi, tu pușcă l-ai furat din mine, pe care l-ai stors de pe buzele omenimei nevinovate...

Pușca (râde cu hohot.) Naivule... De ce-ți pasă tie de soartea altora? Să fi vesel că te lasă în odihnă. Vezi eu n'am nici un moment de repaos, căci când nu se ucideau oamenii, ucideau animalele. Pentru oameni ucisul era o silă a firei lor... Nu regreta condeiele, că te lasă în liniște. Fi fericit că poți zăcea în tihnă. Ori spune, simți plăcere să fi sclavul pasiunilor și minciunilor, pe cari ei, oamenii le spun că-s: înțelepciuni și imagini sfinte?...

Condeiu: Asta este osebirea între noi. Tu

ucizi la poruncă, dar eu sufăr și mă bucur cu omul ce suferă și se bucură. Eu sunt din trestia lacului veșniciei și eu am suflet — asta este osebirea între noi. Vezi astăzi, am scris un vers, în care am leplâns pe-un mort pe care l-a ucis o rudenie ce-a ta — și căzând obosit din mâinile poetului aș fi murit bucuos în flăcări aruncate...

Pușca: Fantast incorigibil... Soartea ta va fi, că vei ajunge băț de jucărie pentru un nebun — or poate că este deja asta soartea ta...

(Pușca cu o grandetă nespasă, afectată, cu pași eleganti părăsește biroul — și se lipește de perete, pe-o pajură. Condeiu visează în ploaia de lună pe birou — și cadentează emoționat un vers. De departe se aud bubuind tunurile și în mirosul florilor se amestecă duhoarea leșurilor — în cimitir, pe cărările albe se plimbă suflete tăcute și cănele iadului latră răgușit.)

Emil Isac.



până acum a sdruncinat grozav imensa Rusie, a slăbit și epuizează Franța, și anunță coborârea pavilionului semeț al Engleterrei.

Superioritatea militară a Germaniei, vigoarea morală a poporului german, energiile de tot soiul acumulate de munca extraordinară germană, organizarea uimitoare științifică a mecanismului statului german, înălțarea splendidă a sufletelor germane în fața victoriilor rezultate contra celor mai tari dușmani, putea-vor ele să fie paralizate de forța Italiei?

Armata italiană fi-va în stare să dobândească, contra Austro-Ungariei, rezultatul hotărîtor ce nu l'a putut căpăta puterea militară rusă?

Cunosc, în această privință, judecata curentă a lucrurilor rostind-se: că precum atunci când Europa întreagă s'a coalizat împotriva lui Napoleon I, cel mai mare geniu militar al lumii a fost învins, tot astfel coaliția marilor puteri din Europa va supune Germania.

Judecata prin analogie n'are valoare definitivă. *Napoleon cel Mare*, începând la 1802 *marele duel contra Engleterrei hrăpărete și monopolizatoare a coloniilor și comerțului mondial ce a durat 12 ani*, a învins, a sfărâmat șase mari coalițiuni europene; și cu toate efectele dezastrului campaniei din Rusia, chiar după înfrângerea dela *Waterloo* (datorită, în bună parte, greșelii generalului *Grouchy*, care a răătăcit pe drumuri în loc să-și înalțe pe comandanții prusieni *Blücher* și să-l împiedece pe comandantul marelui englez *Wellington* aproape bătut de Francezi), *Napoleon* ar fi fost în măsură, reluând superbul plan de campanie din 1813—1814, să bată pe teritoriul Franței năvălitate pe aliați, dacă el ar fi fost împăratul legitim al Franței și, mai ales, dacă ar fi avut imperiul său pe toți Francezii, în loc să se izbească de ostilitatea peplotiștilor ce tratau cu aliații detronarea sa!

*Frédéric cel mare* însă, genialul rege al Prusiei și monarhul legitim, a triumfat în războiul de 7 ani contra coalițiunii europene, tocmai fiindcă geniuul său militar și politic a fost secundat și ajutat de întregul popor prusian, fără șovăire, fără defecțiune.

*Coalițiunea europeană nu doboară, prin urmare, tenacitatea robustă și voința unitară a unui întreg și mare popor.*

De altfel nici nu este asemănare între lupta contra unei personalități, oricât de extraordinară prin însușirile ei, și lupta unui popor cu un singur suflet și cu o voință supremă în mersul ascendent către apogeul dezvoltării lui mărețe!

— Cu ce forță morală va lupta Italia contra foștilor săi aliați?

Cel care stă în înalt va ține încordată ființa italiană în lupta pentru apucarea cu forța a acelor teritorii, aproape concesate de vechiul aliat?

Ce elan susținut va avea poporul italian ca să îndrepte loviturile sale contra Germanilor, cari i-au ajutat la desăvârșirea unității naționale a actualului regat?

Pe când austro-germanii, ridicați încă mai mult în pornirea suflătoare prin indignarea și revolta nemărginită a defecțiunii aliatului de 30 ani, vor dobândi acea putere mărită pe care o dă *exploziunea indignării și a revoltei!*

Mărturisesc că am o presimțire dureroasă, care se adaugă la amărăciunea de a constata că, pe malurile Tiburului, mândria nobilă a cuvântului roman acordat este înlocuită cu abilitatea gestului, învăluit în toga conspiratorului, care s'a repezit pentru a răpune inutil pe *Caius-Julius Caesar*, înmormântând geniuul și gloria romană superbă!

— Imi este cu neputință, în judecata și aprecierea mea, examinând și analizând circumstanțele perândate, să deduc din faptul intrării Italiei în războiul de deslegarea conflictului european va fi schimbata.

Din contra am impresiunea că Germanii spun un cuvânt serios când afirmă că participarea Italiei, determinând un nou front de bătaie, va prelunge războiul, va mări sacrificiul vieților omenești, va întinde ruina orașelor și câmpiilor, și va contribui astfel la un nou dezastru general — acesta pentru o înțelegere de mai mult sau mai puțin!

— Încă odată, păcat, că Italia n'a voit și mai cu seamă n'a putut să-și păstreze stăpânirea de sine, spre a împlini rolul strălucit de mare putere împăciuitoare, aruncând în cumpănă, la sfârșitul luptei, greutatea forțelor intacte spre a obține echilibrul între impetuozitatea învingătorului și ultima sfortă a învinsului!

Din „Moldova“

Ioan D. Filitti

## Colonel David baron Urs de Margina la Solferino și la Lissa.

— Conferență ținută în reuniunile militare științifice la Brașov și Sibiu, în 14 Ianuarie și 4 Februarie 1898. —

(Urmare). (7)

Această recunoaștere n'a rămas deloc neobservată de către colonelul br. Urs. El depeșă la 17 Iulie comandamentului general la Zara: „O corabie de război sub pavilionul englez a apărut în zăre în direcțiunea nordvest, a recunoscut insula și s'a returnat în direcțiunea sudest”. Însă contra unui vas, care, deși contra tuturor convențiilor internaționale drepturilor ginților, sta sub protecția pavilionului neutru, nu putu face nimic pentru a-l împiedeca în realizarea intențiilor sale, și cu atât mai puțin îl putea el opri, cu cât se aștepta în fiecare moment să vină o escadră franceză, deoarece Veneția urma să fie cedată și poate că era deja cedată Franței!

Spiritul ce domnea atunci la comandamentul general din Zara, se poate ușor vedea din notițele unui locotenent atașat pe atunci statului major de acolo, dar care acum se găsește într-o înaltă poziție militară; dânsul a binevoit a ne permite a le răsfoi puțin. În aceste notițe se poate citi sub data de 18 Iulie:

„Eu lucram liniștit în birou, când sosiră una după alta telegramele următoare:

„Delta comandamentului insulei Lissa, către comandamentul din Zara, ora 8 și 30 m. dimineata: Nouă corăbii de război fără pavilion, vin dela nordvest spre insulă.

9 ore 20 m.: Zece corăbii de război sub pavilion francez și din direcția semnalată, s'au apropiat la 15 mile de insulă.

10 ore: Corăbiile de război semnalate manevrează spre nordvest, au coborât pavilionul. Eu dau alarma.

11 ore 45 m.: Corăbiile signalizate s'au dirijat spre Lissa, sunt la 10 mile depărtare. Atac în perspectivă.

12 ore 15 minute a. m.: Comisa atacată de 12 corăbii cu pavilionul Sardiniei.

Cuibă sosiră acestel din urmă, emoțiunea noastră crescuse naturalmente. Lissa, Dalmația atacată: scurteța și preciziunea telegramelor denotă, că comandantul, colonel br. Urs de Margina așteaptă cu sânge rece pe inamic, și fiecare simțeam, că el tot așa cu acelaș calm va conduce și apărarea.

După prânz veni știrea, că bateria Schmid ar fi suferit și a trebuit să înceteze. Această știre, precum și cea dela Lesina, că legătura telegrafică cu Lissa ar fi întreruptă, ne puse pe griji. Noi ne temeam, că Lissa va fi repusă. Toată speranța ne era în flota din Fasana.

Telegramele după amiază fură: Comandantul insulei către comandamentul general din Zara 1 ore 5 minute: Lupta de canonadă dela Lissa fără pagubă.

— 2 ore 5 m.: 10 fregate cuirasate și 8 vapoare.

— 3 ore 25 m.: Lupta de canonadă la Lissa întreruptă. Bateria Schmid a suferit și tace.

— 4 ore (raporturi din Spalato de unde vin următoarele telegrame). Lesina se vede în comunicație cu Lissa întreruptă. Lesina se pregătește pentru plecare. Cittavechia și Spalato.

— 4 ore 20 m.: Stațiunea optică Gola Glava de pe insula Curzola raportează: La chemarea mea „San sioropio di Lagosta” comunicată dv. la 11 ore 30 m. și la 12 ore, n'am primit nici până acuma răspuns.

— 4 ore 50 m.: Suprefectul din Lesina telegrafiază la 3 ore 4 m.: Corăbii inamice cu tunuri în fața acelu port „sopra il porto”.

— 4 ore 50 m.: Stațiunea telegrafică Lesina se retrage la Cittavechia din cauza corăbiilor inamice și raportează întreruperea telegrafului spre Lissa. Telegraful întrerupt până la Milna.

Comandamentul general din Zara raporta bine înțeles toate aceste autorități superioare, precum și flotei dela care veni știrea dela amiralul din Pola: „Escadra este în Fasana și are cunoștință despre mersul luptei la Lissa”.

Apoi seara comandantul escadrei Brioni telegrafiă comandamentului general în Zara la 18 Iulie, 7 ore 40 minute:

„La prima știre dela Lissa am depeșat la Viena și Gorizza”, că expedițiunea flotei ina-

mice o țin, că este o diversiune, pentru a ne amăgi escadra să iasă în mare, sau să se divizeze și apoi să atace litoralul Triestului. Lissa fiind departe de obiectivul probabil al atacului inamic, am cerut instrucțiuni și cu atât mai mult am făcut aceasta, cu cât escadra, tot cu greu i-ar putea da un ajutor la timp. Până acuma nici un răspuns.

ss. Tegetthoff.

(Va urma).

## Congresul partidului conservator.

— Formidabil scandal între congresiști. —

București, 2 Iunie n.

Ieri, 19 Maiu v. (1 Iunie n.) dimineata urma să se țină la „Liedertafel” congresul partidului conservator. Trotuarele și grădinile alăturate au fost pline de lume, împărțită în două tabere cari se acostează reciproc încurajând prin aclamații pe partizanii lor.

Până la ora 10 și jumătate a. m. congresul nu s'a putut deschide din cauza tumultului îngrozitor.

Când s'a restabilit ordinea, d. Marghiloman a căutat să ia cuvântul, însă a fost împiedecat de partizanii dlui N. Filipescu, cari cereau ca deschiderea congresului să se facă sub președinția dlui Olănescu, după hotărârea comitetului executiv al partidului.

Față de această stare de lucruri d. Marghiloman a renunțat să mai vorbească. A încercat să ia cuvântul și d. I. Lahovary, însă a întâmpinat aceeaș primire din partea taberei adverse.

D. Olănescu voind să ia președinția congresului, s'a suit la tribună. Atunci s'a urcat și d. Marghiloman susținând că dsa trebuie să prezideze în calitate de șef al partidului.

Congresul nu s'a putut deschide. Unii dintre congresiști ieșeau mereu în stradă vociferând.

La orele 11 și jum., d. Marghiloman a încercat să dea cetire unei mișcări de încredere semnată de 207 congresiști din 315 câți au luat parte. Mișcarea însă nu a putut fi cetită, deoarece a fost smulsă de d. Const. Stoianovici.

Iată textul mișcării semnate de majoritatea congresiștilor:

„În vederea tulburărilor cari se produc în partidul conservator pe chestii personale și de natură sdruncina și micșora puterea și partidului conservator într'un moment când sunt în cumpănă viitorul țării și al neamului românesc;

În vederea serviciilor aduse țării de d. Marghiloman care prin politica sa înțeleaptă a căutat să împiedece o acțiune externă pripită, de natură a duce asupra noastră cele mai mari primejdii;

În vedere că împlinirea idealului național care e cea mai mare și fundamentală aspirație a partidului conservator trebuie să se facă numai prin garanțiile diplomatice necesare și într'un moment când sângele soldaților noștri nu va curge în zadar;

În vedere că aceasta a fost linia de conduită a șefului partidului și a fruntașilor cari îl înconjură,

Subsemnații membri ai congresului partidului conservator își exprimă deplina încredere în d. Al. Marghiloman, șeful partidului conservator.

(Urmează semnăturile a 207 membri din cei 315 cari au luat parte la congres).

Deoarece această mișcare n'a putut fi cetită din cauza scandalului, d. Marghiloman a declarat, că deși are  $\frac{2}{3}$  partid, totuși ca să nu ducă la o ruptură a partidului, propune ca d. I. Lahovary să fie delegat pe lângă d-sa la direcția partidului, ca intermediar între șef și comitetul executiv.

Congresul primește această propunere. Comitetul executiv se va întruni spre a decide asupra acestei situații.

\* Sau Görtz unde se găsea atunci comandantul armatei de sud, în retragerea sa.

## Sven Hedin despre Românii bucovineni.

Intre oaspeții cari au vizitat Bucovina mai zilele trecute, s'a aflat și renumitul explorator *Sven Hedin*. Cernăuții i-au plăcut așa de mult, încât a rămas aci trei zile, cu care ocazie s'a interesat mai de aproape de structura națională și politică a țării.

Sven Hedin a invitat pe românul bucovinean Dr.-ul *Michitovici*, să-i dea informațiunile necesare cu privire la viața și dezvoltarea națiunilor din Bucovina. În primul rând Sven Hedin a rugat să i se prezinte câteva tipuri românești din popor cari au fost apoi schițate cu un deosebit interes de mâna artistică a exploratorului.

În timpul conversației, Sven Hedin și-a arătat admirațiunea sa pentru legionarii români și pentru soldații români din monarhia austro-ungară. El a avut ocazie să-i vadă luptând în Carpați și a căpătat convingerea, că acești soldați luptă cu un eroism indescriptibil în contra unui dușman așa de superior numericeste.

Sven Hedin a ținut să viziteze reședința mitropolitană din Cernăuți, despre care a auzit vorbindu-se că e o capod'operă arhitectonică.

Acest monumental palat a fost vizitat cu deamănuntul de către ilustrul oaspe. El a admirat mult sala festivă și capela mitropolitului. Pretutindeni impresia a fost din cele mai frumoase.

Sven Hedin și-a ațintit mai multă vreme privirile asupra portretului mitropolitului Vladimir de Repta. El s'a interesat de soarta acestui păstor, al cărui nume nu-i a fost necunoscut. Cu o indignare profundă a ascultat povestirea secretarului palatului, d. Neșciuc, care a descris era tristă a invaziunii rusești, sub care mitropolitul a avut să sufere cea mai insuportabilă plagă sufletească și morală. D. Neșciuc a arătat exploratorului locul unde un obuz de tun rusesc a atins tocmai capela veneratului Mitropolit.

Înainte de plecare Sven Hedin și-a exprimat față de dnii Neșciuc și Michitovici mulțămirea sufletească că a avut ocazie să vadă atâtea lucruri frumoase la Cernăuți și că a putut să cunoască frumoasele însușiri ale Românilor.

## Pentru femeia menajeră.

II.

### Despre legume și lapte.

Mai mult ca ori și când legumele ne dau astăzi elementul principal al alimentației. Și desigur, ne va fi de mult folos faptul că trebuie să suprimăm carnea din alimentația noastră zilnică. Foloasele sunt foarte reale și superioare în deosebi din punct de vedere igienic.

Sezonul înaintat și primăvara favorabilă, caldă și ploioasă ce-am avut-o, ne dau astăzi posibilitatea de-a avea recolta grădinilor foarte mulțămitoare. Urmează să știm întrebuița toate legumele comestibile și să nu ne rămână nici o palmă de loc nesămănat. Cea dintâi plantă (buruiană) ce apare deodată cu dispariția zăpezii, este urzica. În lipsa spanacului o putem întrebuița perfect de bine în acelaș fel, fără ca un miros sau gust particular s'o poată deosebi în defavor. Puțin în urmă acelaș rezultat ni-l dă trifoiul (dela care ca și dela urzică culagem numai vârfurile crude), loboda, dintre care cea *albă* este mult superioară adevăratului spanac, lăptuca, care atât ca și saladă cât și fiartă ca mâncare este foarte bună. Incetul cu incetul ne trezim că am intrat în primăvara înaintată, care ne aduce belșugul de legumi: foile de viță, de podbeal, hemei, guliile cu frunzele lor, salata, etc. Bineînțeles obținem frumoase rezultate dintr'o grădină de legumi dacă am îngrijit sămănatul la timpul său.

Am înaintea ochilor icoana vie a grădinilor de legumi din Elveția, zisă cu drept cuvânt *Grădina Europei*. Am avut ocazie să petrec multe zile în excursii în orașe și pe la sate. Ori unde te duci acolo, excepționând cantoanele cu pă-

mântul neroditor, găsești grădini cultivate, semănate și îngrijite cu o pricepere de admirat. Am văzut grădinițe de o palmă de loc, din care uvrierul sărac cu droaia de copii își scoate toată alimentația de peste an. Cu câtă inteligență, gust și simetrie e plantată și cea mai sărăcăcioasă grădiniță, în care nu găsești o buruiană să i-o plătești cu parale! Elvețianul sărac, pe care lipsa de teren îl învață cum să scoată din petecul de loc toate produsele necesare, știe să întrebuițeze cu o pricepere extraordinară un singur strat pentru trei patru feluri de legumi în acelaș timp. Dacă într'un strat are o semănătură principală, are alte două-trei după metoda *culturei intercalate* sau *contra-plantatiune*, ceea ce consistă următorul metod: cultura principală din strat o ocupă d. e. mazerea, plantată la distanță de câte un m. În spațiul dintre ea, plantează sfeclă roșii printre cari salată, deoparte și alta ridichi lunare, în sfârșit totul va fi încadrat cu ridichi negre. Recoltele au să se urmeze astfel: ridichile lunare se dezvoltă cele dintâi, urmează salata, mazerea, și la sfârșit sfecele roșii și ridichile negre.

În aceasta ordine și cu acest simț practic, cu o adevărată măiestrie sunt semănată aceste grădinițe, câte odată pe un loc ridicol de mic, printre pietriș și pe garduri de piatră. Un lucru carteristic și vrednic de remarcat este faptul, că oricât de mică ar fi grădina și ori cât de sărac uvrierul, florile nu lipsesc. O podoabă minunată din florile cele mai nobile.

Micile straturi de legumi plivite și stropite întotdeauna din belșug sunt înconjurată de cele mai frumoase hortensii, dalii, begonii, garoafe și alte flori de cele mai nobile soiuri. Cartierele de prin marginele orașelor, aceste suburbii de sărăcie și bogăție de copii, în ferestruicele cu câte un singur geam, te oprește și-ți stoarce admirația bogăția de flori îngrijite cu delicateța și priceperea omului cult și de bun simț.

E adevărat, că în Elveția statul se îngrijește foarte mult și a dezvoltat în popor simțul pentru cultura legumelor și a florilor. În cele mai multe cantoane au înființat la sate grădinile muncitorilor *les jardins ouvriers*, cu scopul de a îndatora pe fiecare anume zi și oră când trebuie să contribuie la înfrumșetarea acestei grădini și care cu timpul a devenit o ambițiune pentru ei, instruindu-i totodată în arta grădinaritului. În cantoanele unde au creat aceste grădini, au obținut rezultate materiale și morale laudabile.

Clima prielnică le stă desigur mult într'ajutor, pentru ca pajiștea și pășunile la fel cu grădina de legumi să fie acolo târziu în toamnă tot așa de proaspătă și de-o culoare verde vie, la fel cu holdele noastre la începutul verii. În schimb, noi avem bogăție de teren nu petece de pământ stâncos! Și n'am să uit schimbarea bruscă cu impresia părăsitului ce mi-au făcut'o câmpiile întinse din jurul Balatonului zărite în urma palmei de pământ îngrijit de uvrierul și țaranul cu cămașa vânătă de pânză, acest biet muncitor sărac al Elveției.

Războiul are să ne învețe multe și poate îi vom datora cu recunoștință azi-mâne când ne vom trezi cu predispoziții mai practice ca în trecut, mai învățați cu răul. Cum ne-am obișnuit cu pâinea de azi, ne vom obișnui să apreciem orice palmă de loc, vom căuta să-i tragem bune rezultate și în sfârșit vom ști să trăim tot atât de bine cu mai puține parale.

În rândul legumelor sunt și fructele cari contribuie la înlăturarea dificultăților ce întimpină o menajeră în ziua de azi. Sunt laudabile inițiativele luate în Viena și Budapesta. Școli de gospodărie casnică au deschis cursuri aproape gratuite în cari se dau instrucțiunile și ajutorul necesar la prepararea conservelor de legumi și fructe. Dând astfel ocazie femeiei din clasa burgheză să-și facă proviziile pentru lunile grele de iarnă, cu mai puțină cheltuială de cum ar avea posibilitatea s'o facă la casa ei.



## Pressa rusească despre atitudinea țărilor balcanice.

Ziarul rus „*Rieci*” publică în Nr.-ul său dela 11 Maiu v. următoarele:

„Ceeace a început Italia, neapărat trebuie să-și capete continuarea în politica statelor balcanice.

Pentru *România* momentul hotărârii definitive sosește înainte de toate, fiindcă și pentru ea pacea separată cu Austro-Ungaria ar fi nimicirea idealurilor naționale. Desigur s'ar putea presupune că anume înlăturarea posibilității păcii separate va da României o nouă amănare. Ea capătă posibilitatea să creadă că tot așa ca în 1913 în Balcani treburile ei vor fi făcute de mâinile altora.

Dar această socoteală poate foarte ușor să fie greșită. *De când triplul acord a devenit quadruplă alianță, această alianță este forța predominantă și poate să dicteze condițiile sale.*

Nevoia de ajutor străin pentru o mai repede și mai hotărâtă rezolvare a războiului, de sigur continuă să rămâe, dar prețul acestui ajutor în mod însemnat s'a micșorat. Iată de ce ar fi fost o serioasă greșală pentru România de a utiliza momentul de față, ca să-și urce prețul și a încerca să-și mărească dimensiunile cererilor sale. Cererile lărgite ar risca să rămâie în aer și România în așteptarea zădarnică a cesiunilor cerute ar risca să piardă timpul și să deprecieze și mai mult acel ajutor pe care-l poate da quadruplei alianței.

*Bulgaria* se află deja propriu zis în această stare cu declarațiile continue, că vrea să-și păstreze neutralitatea până la sfârșit și refuză să-și scoată sabia, ci numai pe calea păstrării neutralității să-și ajungă realizarea idealurilor naționale. Nesinceritatea unor asemenea declarațiuni se vede din aceea că li se adaogă și nota de supărare, ce propriu zis nimeni nu propune nimic *Bulgariei*.

*Grecia*, după cât pare, încearcă a ieși din punctul mort, în care a pus-o tactica de așteptare și frica de a lăsa mai ieftin. Momentul pierdut mulțămită demisiunii dlui *Venizelos*, de sigur nu se va mai întoarce și încercarea de a speria statele acordului prin cereri nemoderate, nu poate fi repetată. Dar pentru câștiguri moderate timpul nu este încă pierdut și greșelile diplomației grecești se pot corija în ultimul moment, dacă Grecia va ști la timp să renunțe la tendințele sale megalomane”.

## Discursul dlui Salandra.

Răspunsul primului-ministru Italian la declarațiile dlui Bethmann-Hollweg și a contelui Tisza.

Lugano, 4 Iunie.

În Capitollu s'a ținut o adunare, în care s'a vorbit despre manifestul monarhului, despre ordinul de zi al arhiducelui *Friederic*, precum și despre discursul cancelarului german *Bethmann-Hollweg* și despre cel al contelui *Ștefan Tisza*, primul-ministru ungar. La această adunare au luat parte foarte numeroși senatori și deputați, chiar și cunoscuții neutraliști deputații *Grassi*, *Peano*, *Schanzer*, *Bruno* și *Belmonte*.

Primul orator al adunării d. *Salandra*, prim-ministru și a exprimat speranța, că trupele italiene vor învinge, dar spune ca țara să fie pregătită la orice ar urma. Cauza Italiei e dreaptă — a spus oratorul. — Războiul Italiei este un războiu sfânt. Mă adresez lumii culte dar nu în izbucniri violente, ci cu date oficioase voi să dovedesc, cu ce fel de arme mânia inamicului a volt să întunece dreptatea cauzei noastre. *Bărbați de stat mediocri, cari în luna lui Iulie din anul trecut cu o inexcusabilă nesocotință au incendiat Europa întregă, ba chiar și propriile lor case, acum în parlamentele lor din Budapesta și din Berlin în cuvinte brutale își varsă mânia împotriva Italiei și împotriva guvernului italian, dar aceasta o fac incontestabil în scopul de a obține o iertare din partea concetățenilor lor pentru taptul ce au săvârșit.*

Cancelarul german a declarat, că îl stăpânește mânia. Poate că are dreptate, deoarece motivele dsale sunt foarte slabe. Eu, nici dacă aș vrea, nu l'aș putea imita. Pentru noi reîntoarcearea starea barbară primitivă e mult mai anevoioasă, deoarece noi cu douăzeci de secolii suntem mai departe de ea.

Acuza de tradare d. *Salandra* o respinge prin a demonstra că Germania a fost care a propagat principiul

fundamental: Trebuința desființează legea și tot ea a scufundat în fundul mării orice înțelegere și uz a dreptului internațional. Dela atacarea Serbiei de către Austro-Ungaria atitudinea Italiei a rămas neschimbată. Pentru dovedirea acestei afirmațiuni d. Salandra citește telegrama pe care *marchizul Di San Giuliano* a adresat-o *prințului de Avarna* în 25 Iulie 1914, care telegramă comunică convorbirea dlui Salandra cu ambasadorul *Flotow*.

*In 27 și 28 Iulie*, — a spus d. Salandra, — *Italia a declarat la Berlin și la Viena, că fără compensațiuni potrivite Italia nu mai ține la tripla alianță*. Apoi d. Salandra a amintit și aceea că, *contele Berchtold a refuzat să la obligamentul că monarhia va retroceda eventualul teritor sârb ocupat de ea*.

D. Salandra declară că asasinatul dela Sarajevo este folosit numai ca un pretext pentru începerea războiului. Dsa mai spune, că Austro-Ung. și Germania aveau credința, că vor avea în fața lor o Italie sgomotoasă, dar abținută dela războiu, care încearcă o estorcere, dar care nu-și va apăra dreptatea cauzei cu armele. Erau de credința, că au de-a face cu o Italie, care poate fi executată prin câteva milioane de franci și prin intrigi vărite între guvern și popor. D. Salandra desvoltă din nou, cât de spre greutate i-a fost Italiei alianța, apoi trece la chestia recompensațiunilor, pe cari le-a promis monarhia; a reamintit din „Cartea verde” și din alte acte oficiale datele cunoscute, fără să spună ceva nou.

În public a pricinuit un viu murmur declarația dlui Salandra, că Austro-Ungaria a convenit să împlinescă în răstimp scurt recompensațiile către Italia, precum și că Germania ar fi luat garanța pentru facerea acestor recompensațiuni. A produs vii observări și acea declarație a dlui Salandra, că o înțelegere făcută acum cu Austro-Ungaria și Germania ar însemna menținerea triplei alianțe, ceea ce *nu convine Italiei*, deoarece preponderanța Germaniei era atât de mare, încât mai târziu Italia i-ar fi devenit vasală. Nu-i permis ca Germania să stăpânească țări, ea trebuie să fie egală cu celelalte state.

Revenind încă odată la discursul cancelarului german, care după părerea dlui Salandra fără de nici un motiv a lignit pe politicienii italieni, primul-ministru declară, că *prințul Bülów* a nutrit sincere simpatii Italiei și că *el a făcut totul în interesul unei înțelegeri*, dar că a obținut tocmai contrarul. În Italia a pricinuit mare consternare când s'a constatat faptul, că un ambasador străin stă între guvern, parlament și între popor.

Terminând d. Salandra a făcut apel la însuflețirea și loialitatea poporului italian.

## Războiul.

### Telegrame oficiale.

*Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:*

**Budapesta, 4 Iunie.** — Se comunică dela cartierul general:

*Pe teatrul rus:* În cursul zilei de azi am curățit Przemyslul de inamic, care se retrage înspre ost și a cărui ariergarde încearcă o rezistență pe înălțimea situată spre sudvest' dela Medyka. Aci trupele aliate au luat ofensiva. În răstimpul acesta armata lui Böhm-Ermoli a reușit din spre sud să rupă linia de apărare a Rușilor și să înainteze spre Mosciska, de unde trupele noastre se găsesc la o distanță numai de câțiva kilometri. În aceste lupte învingătorii au capturat numeroși prizonieri. Ofensiva armatei lui Linsingen încă progresează îmbucurător. Începând de azi dimineață Rușii sunt în completă retragere dinaintea acestei armate. Evenimentele ce au avut loc dealungul Nistrului au rezultat noi lupte pe frontul Prutului. Pretutindeni am respins atacurile inamicului cu mari pierderi pentru inamic. Am capturat 900 Ruși. De altfel situația e neschimbată dealungul cursului inferior al Sanului și în Polonia-rusească.

*Pe teatrul italian:* La frontiera Tirolului nu se semnalează nici un eveniment important. Spre ost dela defileul Kreuzberg trupele noastre au ocupat două culmi, pe cari Italianii le deținuseră provizoriu. La frontiera Carintiei pe alocurea sunt încă în Curgere dueluri de artilerie. În regiunea Paul, pe la Karfreit suntem în luptă.

**Berlin, 4 Iunie.** — Se comunică dela marele cartier general:

*Pe teatrul occidental:* Am luat cu asalt afară de câteva case la marginea vestică, localitate castelului Hooge, spre ost dela Ypern. Am respins în mod sângeros contraatacul Englezilor. Spre Givenchy trupe engleze au reușit ieri seară să străbată în pozițiile noastre. Contraatacul nostru din nou a alungat însă pe inamic, pricinindu-i pierderi grave. Am capturat 3 mitraliere engleze. Deținem pozițiile complete. După o luptă undulatoare

am luat fabrica de zahăr dela Souchez, Spre vest dela Souchez lupta e încă în curgere. Atacul inamic dat împotriva pozițiilor noastre de lângă Neuville și spre vest de aci s'a prăbușit în focul artileriei noastre. De azi noapte spre sud dela Neuville se dau lupte de baionetă. Luptele în Bois de Pretre s'au terminat. Am reușit să ne reocupăm o mare parte din tranșeele ce pierdusem.

*Pe teatrul oriental.* Lângă localitățile Lenen și Schrunden, la 60—70 klm. spre ost dela Libau, cavaleria noastră a alungat detașamente rusești. În regiunea Raordesjang, spre vest dela Kurschany și la Sawdınike, dealungul Dubissei, atacurile date împotriva noastră au eșuat.

*Pe teatrul sudoriental:* După lupte trupele noastre au atins localitățile situate spre ost dela Przemysl precum și linia alăturată acestora spre nordost: Bolestracy-Torki-Pozdziat-Starzawa. N'am putut încă să stabilim prada ce am capturat prin căderea Przemyslului. După mărturisirile Rușilor capturați din cele mai deosebite corpuri de armată, în noaptea de 2 spre 3 Iunie, când am luat Przemyslul cu asalt, Rușii au început o ofensivă generală împotriva întregului front al armatei lui Mackensen. Dela început această ofensivă a eșuat însă în complet. La 22 klm. spre ost dela Przemysl, trupele germane ale generalului Marwitz au luat cu asalt înălțimile situate de ambele laturi ale Myslatytzei. Armata generalului Linsingen face pregătiri pentru trecerea cursului inferior al Stryjului, spre nordvest dela orașul cu acelaș nume.

### Marea luptă din Galiția continuă.

**Budapesta.** — Dela cartierul presei se anunță: Lupta mare din Galiția continuă dela Vistula aproape până la granița României, cu perspective favorabile pentru noi.

### Asquith va face declarații privitor la chestia italiană.

**Rotterdam.** — Primul ministru englez Asquith va face în ședința de Luni a camerei engleze declarații privitor la chestia italiană.

### Quadrupla antantă urgitează intrarea României în acțiune.

**București.** — Din Petrograd se anunță: Dr. Dillon telegrafiază din Paris ziarului rusesc „Ruskija Wiedomosti”: România riscă foarte mult dacă nu intră imediat în acțiune. Cercurile diplomatice din Roma sunt de convingerea că în acest caz se poate întâmpla ca quadrupla antantă va încheia pace separată cu monarhia.

### Impăratul Wilhelm la cartierul general.

**Viena.** — Impăratul Wilhelm a sosit azi cu automobilul la cartierul austro-ungar, pentru ca să felicite în persoană pe generalisimul monarhiei, arhiducele Frideric, de ziua nașterii lui, și armatele pentru noile succese. La amezai s'a dat la cartierul general un prânz, la care împăratul german a toastat pentru armatele aliate. Seara împăratul Wilhelm a plecat dela cartierul austro-ungar.

### Atașat militar italian la cartierul sârbesc.

**București.** — Cartierul principal sârbesc a fost mutat din Niș la Kraguievaț. Atașatul militar italian, colonelul de stat major M. Vicara a plecat la Kraguievaț, pentru ca să ia parte în cadrele statului major sârbesc, la conducerea operațiunilor armatei sârbești.

### Consiliu de miniștri român.

**București.** — *La consiliul de miniștri, care s'a ținut Marți, au luat parte și dnii Ferechide și Missir, președinții corpurilor legiuitoare.*

*D. Brătianu a ținut să le expună întreaga situațiune externă și să le comunice, că până acum n'a mai primit, nici direct nici indirect, vre-c nouă propunere din partea Rusiei. Primul ministru a declarat apoi, că situațiunea impune guvernului menținerea neutralității.*

### Acțiunea la Dardanele.

**Atena.** — Aeroplanelle aliaților sburând pe ste istmul peninsulei Gallipoli au bombardat cu eficacitate pozițiunile turcești. Aliații au debarcat la Enos, unde au luat cinci linii de tranșee și două coline.

# INFORMAȚIUNI.

Arad, 5 Iunie 1915.

**M. S. regina Maria a României** însoțită de A. S. R. principesa Elisabeta au onorat cu înalta Lor vizită expoziția de pictură a cunoscutului pictor I. E. Munteanu. Înaltele vizitatoare au fost primite de dna Irina Procopiu doamnă de onoare a M. Sale și de d. Al. Radovici ministrul industriei și al comerțului. M. Sa a reținut un tablou.

**Asentarea glosașilor de 18 ani.** Secția militară a primăriei orașului Arad a afișat ieri ordinațiunea ministerului apărării țării, prin care sunt provocați toți cei născuți în 1897 să se prezinte la secția militară a primăriei în zilele dela 4—10 Iunie pentru ca să fie conscriși. Toți cei conscriși vor avea să se prezinte la asentare la controalele ce se vor ține între 18 Iunie și 12 Iulie. Ziua și locul asentării se va aduce la cunoștință prin o altă ordinațiune. Dispozițiunea aceasta privește și pe toți cetățenii austrieci născuți în anii 1892, 1893, 1894, și 1878—1890, cari au fost declarați neapți la controalele de mai nanite, sau au fost găsiți apți, dar după înrolare au fost concediați ca neapți și până acum n'au fost la vre-o controlă supletorie.

**Sărbătorirea reocupării Przemyslului în Arad.** Ieri, Vineri, seara a fost sărbătorită în Arad reocuparea Przemyslului. Ieri încă înainte de amiază primarul orașului lansase un apel către locuitori ca să arboreze steaguri pe edificii, iar seara să ilumineze ferestrele în semn de sărbătoare pentru marele eveniment îmbucurător de pe câmpul de războiu din Galiția. Pe la orele 8 și jumătate era anunțat convoiul cu torțe și steaguri dela piața libertății la statua lui Kossuth. Încă pe la orele 7 și jumătate începură să sosească grupuri pe piața libertății și curând aglomerația fu așa de mare încât piața de abia mai cuprindea mulțimea.

La orele 8 și jumătate orchestra militară a reg. 33 a deschis sărbătoarea intonând innul împărătesc „Gotterhalte”, pe care mulțimea îl ascultă cu capetele descoperite. A urmat apoi innul maghiar, iar după acesta innul împărătesc german „Heil dir im Siegeskranz”.

Discursul festiv l'a ținut pe tribuna ridicată în fața statuei martirilor directorul dela internatul episcopesc rom. catolic Dr. Márton Metzger. Liniștindu-se ovațiunile după acest discurs, fiul prefectului comitatului Arad, baronul Gáspár Urbán a salutat pe generalul Francisc Resch, noul comandant al pieței militare din Arad, și corpul ofiteresc. Generalul Resch a răspuns în limba maghiară și germană, exprimând mulțămirea trupelor eroice, cari apăra țara cu sângele lor, și trupelor aliate germane.

Orchestra militară intonând marșul Rakoczy convoiul a pornit pe strada Andrassy spre stauia lui Kossuth.

În fruntea convoiului se ridicau steaguri cu tricolor maghiar, austriac și german și un steag verde turcesc.

În fața palatului călugărilor minoriți convoiul a făcut un popas ascultând vorbirea pri-orului minoriților Dr. Otto Lakatos.

În acordurile marșurilor Radetzky, prințul Eugen, Rákoczy, convoiul a sosit la statua lui Kossuth, unde orchestra militară a intonat innul maghiar, iar mulțimea a cântat apoi cântarea lui Kossuth făcând ovații pentru eroii maghiari ai anilor 48.

Dela statua lui Kossuth convoiul s'a dus în fața palatului primăriei unde a fost salutat prefectul comitatului baronul I. Urbán și primarul Ludovic Varjassy.

Din fața primăriei mulțimea cu orchestra militară în frunte a trecut pe bulevardul contele Albert Apponyi, secondând acordurile marșurilor cu ovații la adresa împăraților aliați.

Pe balconul liceului aștepta convoiul presidenta societății Crucii roșii dna Vásárhely Janka cu membrele societății și soldați răniți. Intre ovații la adresa soldaților răniți și a damelor dela Crucea roșie, un elev al liceului a ținut o vorbire salutând membrele „Crucei roșii”.

La apelul prefectului Urbán mulțimea s'a împrăștiat după aceasta în ordine.

**Dr. Ion Perin** medic-asistent la regimentul 50 din Alba-Iulia a fost distins pe câmpul de luptă din Galizia cu „*signum laudis*” și cu „*Crucea roșie cl. II*”. Tânărul medic este fiul harnicului nostru barbier național din Budapesta.

**Contesa Czernin**, soția ministrului austro-ungar la București, s'a instalat cu copii în vila Husar din Sinaia unde va petrece tot sezonul de vară.

**Fundația medicului Dr. Petru Borlovan dela Bocșa.** Medicul cercual Dr. Petru Borlovan din Bocșa-montană, care avea un bun renume, a încetat din viață și a fost înmormântat la Bocșa-montană, oficiând funerariile protopresbiterul Mihail Gașpar, cu mare asistență. Numeroase cununi au acoperit carul mortuar. După panegiricul rostit de protopresbiterul celebrant, a vorbit la mormânt în numele comunei natale a defunctului parohului Marian Groza, din Selbăgel, iar în numele medicilor colegul din Recița al defunctului Dr. M. Mandl.

Desfăcându-se în fața notarului public Dr. Cornel Petricu, testamentul, s'a văzut, că defunctul a lăsat întreaga sa avere pentru scopuri bisericești, culturale și caritative. Fundația principală de 120,000 cor. o destinează pentru o mitropolie gr. or. română ce se va înființa la Lugoj, având a se capitaliza suma în decurs de 75 ani până ce ajunge 3,200,000 cor. Urmașilor vrednicilor luptători din Lugoj le impune datoria să lucreze pentru realizarea acestei idei, care a fost proclamată deja de marea adunare din 15 Mai 1848 de pe câmpul Libertății din Lugoj. Iar dacă din cauze politice sau bisericești nu s'ar putea realiza această idee, să se întrebuinteze  $\frac{1}{4}$  din venite ca stipendii pentru studenții universitari, iar  $\frac{1}{4}$  pentru studenți din școlile medii. Afară de această fundațiune mai testează casa sa, în valoare de circa 30,000 cor. protopopiatului Bocșei ca locuință a protopresbiterului. Comunei bisericești gr. or. române din Bocșa îi lasă 4000 cor. Comunei sale natale Selbăgel 4000 pentru biserică și 6000 cor. pentru o școală de fetițe. Și în fine mai testează 4000 cor. pentru săracii din Bocșa fără deosebire de naționalitate și confesiune.

Odihnească în pace nobilul testator, iar generațiile viitoare să aibă parte de realizarea nobilului său gând, care în aceste zile de restriște s'a avântat la perspective istorice. — (Drap.)

† **Dimitrie Bogoevici**, preot ortodox român în Bănia, fost deputat sinodal, membru al congregeției comitatului Caraș-Severin, membru al Asociațiunii și altor societăți culturale, după lungi suferințe și după un serviciu de 30 ani la altarul Domnului a decedat în 6/19 Maiu în vârstă de 63 ani. În mormântarea defunctului s'a făcut în 7 (20) Maiu în Bănia. Odihnească în pace.

**Rezistența aeroplanelor.** Din „Morning Post”: Intr'o conferință pe care a ținut-o la Camera Club, d. Stux Bruce, expert bine cunoscut în materie de aeronautică, a declarat că una din revelațiile războiului, a fost extraordinara rezistență a avioanelor.

Se credea în general că aeroplanul este un aparat extrem de fragil, care se uzează și se deteriorează repede; se credea de asemenea că trebuie să fie foarte vulnerabil.

Adevărul este cu totul altul. Intr'adevăr, în timpul celor dintâi 8 luni de războiu, aviatorii francezi au efectuat 10,000 recunoașteri, reprezentând 18,000 ore de zbor, pe o distanță de 1,300,000 kilometri.

Unul din aceste aparate a stat în aer timp de 250 ore; în această vreme el a dirijat de 48 ori focul artileriei noastre și a susținut 7 lupte contra avioanelor inamice.

## Ultima oră.

### RUPEREA DEFINITIVĂ A NEGOCIERILOR RUSO-ROMÂNE

București. — Svonurile răspândite de Sâmbătă în Capitală, despre ruperea definitivă a negocierilor cu Rusia se confirmă tot mai mult. (Z.)

### GRECIA S'A DECLARAT PENTRU NEUTRALITATE.

Stockholm. — Ziarul rusesc „Rietch” scrie că Grecia s'a decis să rămână neutrală, deoparte fiind bolnav regele, iar de altă parte pentru că antanta a refuzat împlinirea pretențiilor grecești.

### CONSILIU DE RĂSBOI IN PETROGRAD.

Basel. — „Baseler Nachrichten” scrie că la Petrograd au sosit în zilele din urmă generali, foștii miniștri, guvernorii — cari, se știe, sunt sătuitori ai țarului. Se crede că în Petrograd se va ține un mare consiliu de războiu.

### AMBASADORUL GERMAN DIN AMERICA ÎL INFORMEAZĂ PE ÎMPĂRATUL WILHELM DESPRE DISPOZIȚIA DIN AMERICA.

Londra. — Agenția Reuter anunță din Washington: Locțiitorul ambasadorului german din America va pleca curând la Berlin, pentru ca să facă cunoscut împăratului Wilhelm conținutul tratatelor dintre ambasadorul Bernstorff și guvernul american și să arate adevărata dispoziție ce stăpânește în America față de Germania.

### RUSII BĂTUȚI LA MEDYKA.

Budapesta. — Dela cartierul pressei se anunță: Armata generalului Böhm-Ermolli constrâns centrul rusesc să părăsească pozițiile dela Medyka și să se retragă la Mosciska. Urmărirea Rușilor e în curgere.

### LUPTE MAI MICI LA GRANITELE TIROLULUI ȘI CARINTIEI.

Budapesta. — Dela cartierul presei se anunță: La granițele Carintiei și Tirolului trupe mai mici avansate au dat lupte mai mici. Vremea foarte nefavorabilă n'are nici o influință asupra stării sanitare a trupelor noastre.

## ECONOMIE.

### Boala ovășului și a orzului.

În primăvara anului acesta s'a ivit o molie, care a nimicit total produsul de orz și ovăș.

Orzul, ovășul a fost verde frumos, deodată a început să se uște, încât îți dădea aspectul miriștei, prin ce turbura armonioasa privesc a verdeții de primăvară. Plugarul nostru întors dela țarină, întristat spunea: „a venit ceva rodie, care a nimicit orzul”.

„Rodia” țaranului nostru nu este altceva decât insecta de orz (lema melanopus), care vatămă orzul, prin ce împiedecă dezvoltarea naturală și formarea bobului, afară de acestea larva într'atâta murdărește paiul orzului, ovășului și al bicăului, încât vitele nu-l mănâncă.

Insecta se ivește în Aprilie, roade frunzele orzului și a ovășului, dar nu le roade cu totul ci numai părțile mai moi și numai de o parte. Insecta apoi își lasă larva, care mai mult nu seamănă insectei, ci e asemenea unui picur, murdar și ud, care apoi continuă nimicirea plantei.

La începutul lui Iunie dispare larva, se retrage în pământ unde se dezvoltă iarăș ca insectă, dar mai mult în anul acela nu strică.

Deci fiind expuși ca insecta aceasta să nimicească întreaga recoltă de orz și ovăș, prin ce ne produce daune mari, să căutăm a o nimici în următorul mod:

Oricând se ivește insecta o strângem cu o mreje legată pe un bețigaș și insectele așa prinse le aruncăm în apă amestecată cu petrolu, dar dacă am întârziat acest metod, atunci rodul de orz și ovăș îl stropim cu stropitorul de vie și anume cu leșie de tutun, ce se capătă în drogherii sau tutungerii sub numirea „thanaton”. Se ia pentru 1 hectolitru de apă o cutie de 2 klgr. se mai adaogă tot atât var, adică 2 klgr. stins și cu fluidul acesta se stropește — prin ce mântuim sămănăturile de orz și ovăș.

Kenjro Tokutomi.

## Până la moarte...

Roman japonez.

Tradus în românește de: P. Robescu.

(Urmare)

(24)

Chizu îi legă o panglică albă în păr. Fata nu putea să-și dea bine seama de ideile vișoarei sale vitrege și acum, de un an tirania unei mame vitrege și acum, de un an aproape, îndură capriciile soacrei. Se uită lung la Nami, și o întrebă:

— Se supără tot așa de lesne?

— Câte odată... dar decând m'am bolnăvit, este foarte bună cu mine... Nu-i prea place că mă gândesc mereu la Takeo... Și chiar și Takeo îmi spune, că aici dânsa este stăpâna și că eu trebuie să plac mai mult dânsi decât lui! Astfel... dar mai bine să nu mai vorbim de aceste lucruri... Mă simț mult mai bine, și-ți mulțumesc... îmi simț capul mai ușor.

Nami își pipăi pieptenătura, pe urmă închise ochii, obosită.

Chizu puse pieptenele pe masă și-și șterse mâinile cu o foaie albă de hârtie. Se uită pe masă, la o cutiuță pe care o deschise, zicând:

— Ce frumoasă broșe! Este splendidă! Nu mă satur admirându-o. Takeo-san are gust fin.

Puse cutia pe masă și șezu iar lângă pat.

— Shunji îmi spune mereu să învăț franțuzește și nemțește, căci nevasta unui diplomat trebuie să știe cel puțin una din aceste limbi. Și cât sunt de grele!

Shunji, logodnicul fetei era slujbaş la ministerul de externe.

— Cum mi-ar plăcea să te văd cu *marumagé*, cu toate că-ți stă așa de bine și cu *shimada!* — zise Nami surâzând.

— Îți aduci aminte, O-Nami-san, de Hagiwara-san, care a plecat din școală cu un an înaintea noastră?

— Da, îmi aduc aminte, s'a măritat cu Matsudaira.

— Așa este... Am auzit că s'au divorțat ieri.

— Adevărat? Și din ce pricină?

— Părinții bărbatului său o iubeau mult, dar Matsudaira de fel.

— Mi se pare că aveau un copil?

— Da, au un copil... Matsudaira s'a amoretat de o femeie rea și nu se jena de loc de infidelitatea ce făcea, astfel că, socrul său s'a supărat și a zis că nu vrea ca Hagiwara-san, fata sa, să fie nevasta unui om așa de infam... Și atunci a luat-o acasă.

— Păcat! Dar de ce n'o iubea? Ce răutate din partea lui.

— Știu eu?...

— Ce trist și dureros trebuie să fie să ai un bărbat care nu te iubește... Dragostea părinților nu poate să înlocuiască dragostea soțului. Și Nami suspină.

— Când mă gândesc că atâtea fete, crescute împreună în aceeași școală, sunt risipite prin lume, fiecare cu soarta ei, mă întristez. Noi, O-Chizu-san, vom fi mereu prietene, mereu împreună.

— Tot așa doresc și eu.

Mâinile lor se căutară și se strânsă cu drag.

După puțin, Nami zise surâzând:

— Dacă ai ști câte gânduri îmi trec prin minte, stând așa fără să fac nimic!... Ai râde de mine, dacă ți le-aș spune... Dar ascultă: une-ori mă gândesc că dacă peste mai mulți ani, noi am avea un războiu, și Japona ar învinge, Shunji-san s'ar duce ca ambasador să încheie pacea, iar Takeo, amiral, va bloca cu flota porturile inamicului.

— Iar unchiul din Akasaka ar fi șeful armatei, și tata în senat, ar vota mai multe milioane de yen pentru armată și pentru marină.

— Și O-Chizu-san și cu mine vom intra la Crucea-Roșie!

— Dar atunci trebuie să te vindeci — zise Chizu râzând.

Dar Nami de-abia începu să râză, și începu să tușească, ținându-se cu mâna de piept.

— Am vorbit prea mult; ți-a făcut rău?

— Nu, dar când tușesc, mă doare în piept.

Nami întoarse capul și se uită la ultimele raze ale soarelui ce apunea. (Va urma)

**POSTA REDACȚIEI.**

George Petru, în Sasca. La întrebarea dv. vă răspundem, că respectiva bancă primește depuneri ori când și încă cu condițiuni favorabile. Sfatul nostru este, că mult mai bine faci dacă în loc să ții banii în fundul lăzii îi depuni la banca aceasta frunțasă, unde nu numai că îi vei ști asigurați, dar îți mai aduc și interese (camătă). Adresa este: „Victoria”, institut de credit și economii, Arad, bulev. József főherceg, Nr. 2.

**POSTA ADMINISTRATIEI.**

Iosif Lozici, Telkibánya. Am primit 7 cor. în abonament pe Iunie, Iulie și Aug. a. c.  
 Adrian Neagoe, Buză. Am primit 7 cor. în abonament pe Quart. I a. c.  
 Emil Pinciu, Sibiu. Am primit 7 cor. în abonament pe Quart II a. c.  
 Dimitrie Vușcan, Sergeș. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.  
 Ioan Boca, Frătăuțu-vechiu. Am primit 3 cor. în abonament până la 20 August a. c.  
 Clubul Român „Rarău”, Câmpulung. Încă 11 cor. aveți de plătit în abonament pe 1915.  
 Virgil Cucuiu, Budiu. Am primit 4.20 cor. în abonament până la 30 Aprilie 1915.  
 Andrei Pop Chira, Bileca. Am primit 2.40 cor. în abonament pe luna Iunie a. c.  
 Aneta Tufan, Szászvölgy. Am primit 10 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Redactor responsabil: Constantin Savu

**„TIMIȘIANA”,**  
 INST. DE CRED. ȘI EGON. SOC. PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

**AVIZ.**

Devenind vacant postul de director executiv la institutul de credit și economii „TIMIȘIANA” din Timișoara, reflecțiilor la acest post sunt poștitiți a se adresa direcțiunii institutului în decurs de 15 zile de la apariția acestui anunț, comunicându-i pregătirile teoretice și practice, precum și pretențiile lor materiale.

**DIRECȚIUNEA.**

La **Librăria Concordia Arad**, se află de vânzare propise (corecte) pentru examene. Suta bucati costă Cor. 1.20. Pentru portosă se adaugă 30 fileri, recomandat 55 fileri.

**Frisch Károly**

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-ut 64.

**Măstru de Impletituri de sârmă și de site.**

Execută îngrădiri de poieni, parcuri și cruci mormântale, impletituri pentru site pentru nisip și pletris, apărătoare de schintel pentru hornuri de locomobile cu aburi, etc.



Magazin de site, sârme fine, contrapalte, pentru economie și pentru casă, — cu prețuri foarte ieftine.

(Fi 2104)

**Anunț.**

IN FARMACIA mea din Gyulafehérvár află aplicare momentană un magister sau un coleg fără diplomă. Salar 220—260 cor. Condițiuni favorabile.

VIRGIL VLAD,  
 farmacist.

**VINURI**

**vechi și noui de vândut.**

Adresativă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911 — 1912

|              |   |   |   |      |      |
|--------------|---|---|---|------|------|
| Vin alb      | — | — | — | 84   | 72   |
| Rizling      | — | — | — | 86   | 74   |
| Roșu de Minț | — | — | — | 1.60 | 1.20 |
| Carbenet     | — | — | — | 1.40 | —    |

Vinuri vechi și noui din anul 1914.

|         |   |   |   |    |    |
|---------|---|---|---|----|----|
| Vin alb | — | — | — | 68 | 58 |
| Rizling | — | — | — | 70 | 60 |
| Șiller  | — | — | — | 74 | 64 |

**Rachuri.**

|                              |   |   |   |      |
|------------------------------|---|---|---|------|
| Rachiu de treve              | — | — | — | 2.20 |
| Rachiu de treve specialitate | — | — | — | 2.60 |

Expediez la dorință în sticle și în cantitate mai mică vin.

Vinul se expdiează cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru Calitatea vinului garantez.

No 947

**Petru Benea**  
 propr. și neg. de vinuri  
**Világos (Arad m).**

ASISTENT SAU MAGISTER FARMA-CIST află numai decât aplicare Salar 200 cor. lunar, dejun și locuință. Ofertele să se adreseze la farmacistul CORNEL DEMETER Orăștie, (Szászváros). (De 2437—7)

**AVIZ.**

Rugăm cu stăruință pe acei stimați abonați, a căror abonament le-a expirat, să binevoiască a și-l înnoi fără întârziere, căci în cazul contrar expediarea ziarului li se va sista.

Administrația.

**SALON** -cremă 1 cor. 30 fil.  
 -pudră 1 „ 30 „  
 -săpun 1 „ — „  
 -manicūr 65 fil.

Comandele din provincie se expdiează zilnic în mod prompt. ::

Farmacia la „**Sf. Francisc**”  
 Budapesta, bulevardul Ūllői nrul 56.

(E 6122)

**BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.**

**SITUAȚIUNE SUMARA.**

| 1914.       |   | ACTIV       |            | 1915.        |              |
|-------------|---|-------------|------------|--------------|--------------|
| 9 Mai       |   |             |            | 2 Mai        | 9 Mai        |
| 155 541 817 | aur (monete)  | 159 556 405 |            |              |              |
| —           | stoc  | 25 220 000  |            |              |              |
| —           | metalice  | 165 000     |            |              |              |
| 56 642 000  | (trate și disponibil constd. ca aur)                | 71 032 841  |            |              |              |
| 212 183 817 | Argint și diverse monede                            |             |            | 254 285 646  | 255 973 746  |
| 881 995     | Efecte scontate                                     |             |            | 714 579      | 677 734      |
| 194 126 514 | 23 248 400 Impr. pe et. publice                     | 28 025 500  |            | 222 373 841  | 223 937 888  |
| 42 964 629  | 41 132 800 Impr. pe et. publ. în et. ort.           | 60 105 000  |            | 51 617 615   | 50 147 173   |
| 11 924 059  | 19 716 229 21 418 871 din care nu s'au ridicat lei  | 27 988 827  | 22 121 673 | 11 273 958   | 11 273 958   |
| —           | Imprum. Statului de 15 milioane fără dobândă (1901) |             |            | 161 638 495  | 171 138 495  |
| 11 997 162  | „ „ în cat crt pe honuri de tezaur 4% aur (1914)    |             |            | 11 493 075   | 11 493 075   |
| 16 825 877  | Efectele Capitalului social                         |             |            | 16 476 677   | 16 476 677   |
| 4 042 281   | Efectele fondului de rezervă                        |             |            | 3 965 281    | 3 965 281    |
| 6 693 797   | „ „ amort. imobil. mobil. și mașinilor              |             |            | 6 734 709    | 6 733 709    |
| 1 069 624   | Imobile   |             |            | 1 097 014    | 1 107 106    |
| 1 291 930   | Mobilier și mașini de imprimerie                    |             |            | 1 158 163    | 1 189 842    |
| 122 223 392 | Cheltuieli de Administrațiune                       |             |            | 130 054 941  | 130 093 666  |
| —           | Efecte și alte valori în păstrare                   |             |            | 200 000 000  | 200 000 000  |
| 127 865 900 | Bonuri de tezaur 4% aur în gaj p. Imprum. Statului  |             |            | 162 780 388  | 163 113 323  |
| 21 092 715  | Efecte în gaj și în păstrare provizorie             |             |            | 21 697 219   | 21 782 054   |
| 23 199 952  | Conturi curente                                     |             |            | 22 219 048   | 22 206 124   |
| 4 078 357   | Conturi de valori                                   |             |            | 31 005 154   | 30 460 555   |
| 802 462 001 | Conturi diverse                                     |             |            | 1310 585 803 | 1321 770 406 |
| 12 000 000  | Capital   |             |            | 12 000 000   | 12 000 000   |
| 37 110 474  | Fond de rezervă                                     |             |            | 39 714 199   | 39 714 199   |
| 5 391 318   | Fondul amort. imobil. mobil. și mașinilor           |             |            | 5 768 306    | 5 768 306    |
| 427 123 100 | Bilete de bancă în circulațiune                     |             |            | 632 036 735  | 628 336 745  |
| 4 350 140   | Dobânzi și beneficii diverse                        |             |            | 5 748 757    | 6 068 534    |
| 9 478 556   | Conturi curente și recipise la vedere               |             |            | 54 960 148   | 68 957 352   |
| 250 089 292 | Efecte și alte valori de restituit                  |             |            | 492 835 329  | 493 206 989  |
| 56 919 121  | Conturi diverse                                     |             |            | 67 522 329   | 67 718 281   |
| 802 462 001 |   |             |            | 1310 585 803 | 1321 770 406 |

Taxa: Scont 6%, Dobânda 7%

RENUMITELE

# GHETE TURUL

CONDUC  
PRETUTINDENI

„TURUL”

FABRICĂ DE GHETE SOC. PE  
ACȚII TIMIȘOARA.

Cea mai mare fabrică de ghete  
în monarhie.



130 sucursale proprii.  
Anual se fabrică 900.000 perechi.  
1200 muncitori și implegați.

Magazin sucursală:  
în ARAD.  
în Palatul Minorităților  
bulev. Andrassy nr. 13.

## In atențiunea negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de  
ciocoladă și zaharicale pen-  
tru prețuri de fabrică. :: ::  
In depozit: Kugler, Hel-  
ler, Túrth și Manner. :: ::

**GÁBOR MIKLÓS Arad,**  
Piața Andrassy, colțul Salacz utca  
Telefon 1059. Telefon 1059.  
(Ca 2270)

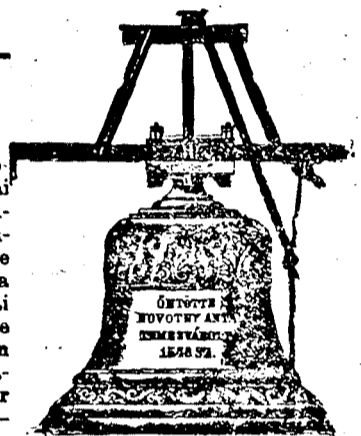


Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

## Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara- Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clo-  
potelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai  
mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușu-  
rință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latare fiind astfel sou-  
tite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GÁURITE, de  
dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea  
superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv mai  
adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vîrbrarea mai voluminoasă decât cel de  
sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un  
clopot de 441 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre fa-  
cerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor  
vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —



Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

## PRAV DE PELE HÖFER

Acest prav impregnat cu acid boric a cărui efect excelent  
e în general cunoscut, se pregătește în trei tărimi.

- No I. prav de stropit pentru copii . . . à cor. — 80
- No II. Pudră, albă crem. sau roză . . . à cor. 1—
- No III. Prav de stropi pentru bărbați à cor. 1—

»Babysoap« Höfer (săpun pentru copii).

Numai acele sunt veritabile, cari poartă pe fașia de pe  
cutie și pe capacul cutiei iscălitura »HÖFER«.

Săpun Höfer . . . . . à cor. — 70.

de tot neutral și inofensiv, se poate căpăta în toate far-  
maciile din țară și străinătate și dela:

Zentral-  
Versendungsdepot **HÖFER'S APOTHEKE** WIEN III.  
(E 1968—50) Ungargasse 14.

Cea mai bună apă de dinți premiată la mai multe  
expoziții internaționale cu cele mai mari distincții.

## 500 cor.

plătesc aceluia care după întrebuintarea  
apei de dinți BARTILLAS  
— o sticlă 80 fil. — mai are durere  
: de dinți sau miroasă gura. :

## Ed. Bartilla-Winkler's Nachf.

:: L. PLAN ::

Wien, X. Goethegasse 7.

Se poate cumpăra în toate apotecile și drogheriile. Să se ceară  
pronunțat Apă de dinți Bartilla; pentru denunțările falsifica-  
lor plătesc onorar bun. În comunele în cari nu se poate căpăta  
această apă trimit franco 7 sticle pentru prețul 5 cor. 80 fil.

## Nervi, cari te duc la dis- perare.



Cele mai multe boale, a căror  
cauză n-o putem înțelege, sunt  
urmările slăbiciunii de nervi.  
Omul cu nervi slăbiți se simte  
meru suferind și indispus, așa  
că el în fiecare zi a anului are  
altă și altă boală. Sistemul nervos  
al acestor suferinzi e sdruncinat  
și în consecință are multe sufe-  
rinți, îi tremură mâinile și picioa-  
rele, simte din nervi în muscu-  
latură, pielea lui e nesimțitoare  
în unele puncte, e indispus, des-  
curajat, are momente de frică,  
contribuțiuni în mistuire, se simte  
mare obosit, cari toate aceste  
sunt simptomele slăbiciunii de  
nervi. Să mai treceți cu ușorință  
peste admonici ale naturii, căci  
boala de nervi mistuie  
măduva vieții!

Slăbiciunea de nervi, dacă o ne-  
glijesti îți devine o povară tot  
mai grea și în sfârșit te doboară.  
Ce poți face contra ei? Cum îți  
trezește poftă de mâncare sarea  
și substanțele aromatice, așa îți  
recrează și înviorează nervii ta-  
bletele originale Kola.

Kola regulează nutrirea, stimulează stomaucul, promovează mistuirea și  
cu drept îi putem da atributul de „omorător de boale”, căci face organismul  
omului mai rezistent și îi dă putere să învingă cu ușorință boalele. Kola dă  
viață și putere și reîntărește organismul omului. Folosește timp mai inde-  
lungat și voi vedea ce bine îți va face. Eu sunt deplin convins că Kola îți va  
ajuta și vă trimit **GRATUIT O PROBĂ**. Garantez, că tabletele originale  
Kola nu conțin nici o substanță stricăcioasă și astfel nu poate strica nimănui.  
Profesorii dr. Monnet, Mancsien, dr. Davidoff și mulți doctori cu renume mon-  
dial s'au declarat foarte mulțumiți cu efectele tabletelor originale Kola. Mai  
trimit alăturat probei și o broșurică foarte distractivă și plină de învățături,  
care te va învăța toate lucrurile bine de știut. Cereți încă azi o probă gratuit,  
scrieți imediat o carte postală și adresați la

Heilige Geist Apotheke. Budapesta, VI. Abt. 605.